

พันบ่วงมาร

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์เช้า วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๔๓

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากคต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

คนนะมันมีหุมีตามันยังคิดได้ แล้วเรารู้สัตว์สี่ สัตว์เวลามันติดบ่วง เราจะคิดแก้ไขอย่างไร เราเห็นสัตว์ที่ติดบ่วง เรายังปลดบ่วงจากสัตว์ได้ สัตว์มันติดบ่วงนี้ เราแก้ไข อย่างเช่นเราไล่ชีวิตโค นี่ เราไล่ชีวิตเขาเพื่อให้เขาพ้นออกมาจากทุกข์ได้ อันนั้นเพราะเราคนมีปัญญาถึงคิดได้

นี่บ่วงอย่างหยาบ ๆ บ่วงข้างนอก เห็นไหม แต่คนเรานี้ติดบ่วงอย่างนี้ นี่บ่วง ติดบ่วงบ่วงของเราใจ เวลาพระพุทธเจ้าบอกกับพระอรหันต์ ๖๑ รูปให้ออกไปเผยแผ่ศาสนา “เราก็ตีพ้นจากบ่วงที่เป็นโลกและบ่วงที่เป็นทิพย์ แม้แต่พวกพระทั้งหลายก็พ้นจากบ่วงที่เป็นของโลก” นี่บ่วงเป็นโลกียะ แล้วบ่วงที่เป็นทิพย์ เห็นไหม ให้อบ่วงอย่างนั้นมันบ่วงข้างนอก แล้วบ่วงที่เป็นทิพย์ เราสร้างบุญกุศลขึ้นมา มันก็เป็นบ่วงอันหนึ่ง บ่วงที่เป็นทิพย์ก็ผลที่จะเป็นทิพย์ใจ บ่วงที่เป็นทิพย์เราต้องไปได้ผลข้างหน้า พ้นจากบ่วงข้างนอก แล้วพ้นจากบ่วงข้างใน แต่ในเวลาเรามองไปที่สัตว์ เราสลดสังเวช เวลาเขาโดนทรมาน เขาไปติดบ่วง ติดอะไรนี้ แล้วเราพยายามจะปลดปล่อยเขาออกไป ทำไม...มันคิดนะ สัตว์มันเป็นธรรมชาติของมัน

นี่ภพชาติ ย้อนกลับมาที่ภพชาติ ภพชาติต้องเป็นแบบนั้น ความเห็นของมัน ดูอย่างนกยูง เขาอยากจับนกยูงในป่านะ เขาไปกางพื้นที่ให้สะอาดแล้วปักไม้คั้น ๆ ไว้อันหนึ่ง ธรรมชาติของมัน เวลามันจะผสมพันธุ์กัน มันจะถอนหญ้าให้เตียนเลยนะ บริเวณนั้นเตียนเลย แล้วเขาไปปักไม้ไว้ นี่ มันก็พยายามจะถอน มันจะใช้คอมันนี่ฟันไม้อันนั้นแล้วถอนออกมา แต่ไม้อันนั้นคั้นไว้ มันจะบาดคอมันตาย ทั้ง ๆ ที่มันไม่รู้เลยหรือว่าไม้อันนั้นคั้น เขาจะเหลาไม้ไว้ให้คม ไม้ไผ่นี่ แล้วปักไว้ ธรรมชาติของมัน มันจะเอาคอมันฟัน แล้วพยายามจะถอน จนชีวิตมันตายมันก็จะถอนตาย

นี้ธรรมชาติของเขา พอธรรมชาติของเขาเป็นแบบนี้ เพราะมันติดบัวแล้วมันถึงไม่รู้ บัวอันนี้ บัวที่สัตว์มันไปติดมันก็เป็นอย่างหนึ่ง แต่บัวของมนุษย์ เราสร้างกติกายขึ้นมา อย่างกฎหมายนี่ก็เป็นบัวอันหนึ่ง แต่ถ้าเป็นในประสาโลกนี้ มันเป็นการอยู่กันเพื่อความสงบ โลกเราถ้าไม่มีกฎหมาย ไม่มีกติกาย จะอยู่กันได้อย่างไร คนปัญญามันมาก เวลาคนมันเก้ขึ้นมามันทำได้หมดทุกอย่าง สัตว์มันทำได้ประสามัน มันกัดกันก็กัดกันแต่ประสามัน เล่ห์เหลี่ยมมันก็มีบ้างเล็กน้อย แต่ของเราสิ บัวของเราเห็นไหม เราจะมีเล่ห์เหลี่ยมมาก

แล้วเราสร้างคุณงามความดีขึ้นมาก็เหมือนกัน นี่บัวที่เป็นทิพย์ บัวที่เป็นโลกก็บัวที่เป็นโลกที่เราเห็น ๆ กันอยู่นี้บัวที่เป็นโลก บัวที่เป็นทิพย์นี้เรามองไม่เห็นเลย เราจะมองเห็นบัวที่เป็นทิพย์ที่ว่าจิตนี้จะไปซึ้ง แต่เวลาเราว่าเราสร้างบุญกุศลขึ้นมา เพื่อให้เป็นทิพย์สมบัติ มันก็เป็นทิพย์สมบัติขึ้นมาจริง ๆ แต่มันก็เป็นบัวที่ให้เราติดข้องอยู่กับมัน

แต่ถ้าจะพ้นจากบัวอันนี้ไปเลย เพราะคำว่า “บัว” นี่มันคล้องแล้วมันรัดไว้ พอมันรัดไว้มันต้องมีความเป็นไป มันจะให้ผลความเป็นทุกชั้นะ ผลที่ความเป็นทุกชั้นะ แม้แต่บัวเป็นทิพย์นี้เวลาอยู่กับมัน เราเพลินอยู่กับมัน แต่บัวนั้นนะมันใช้แล้วมันก็ต้องหมดไปใช้ใหม่ ทิพย์สมบัตินี้มันต้องหมดไป เพราะมันอยู่ในวัฏวน พอวัฏวนนี้ บัวที่เป็นทิพย์เวลามันให้โทษขึ้นมา เวลาเทวดาเขาจะตายพลัดพรากจากกัน อาลัยอาวรณ์มาก เพราะสิ่งที่เขาจะเป็นเทวดาได้นี้ เขาสร้างบุญกุศลขึ้นมา แล้วประสบขึ้นมาเป็นเทวดา แล้วเวลาเขาพ้นจากชีวิตของเขา เขาก็ต้องพ้นไป เห็นไหม มันก็เวียนมาอีก ๆ

เหมือนกับเรา ที่ว่าเวลาเรามีความสุขขึ้นมา เราก็ไม่อยากให้สิ่งนี้พลัดพรากไปกับเราเลย อยากอยู่กับมันนาน ๆ แต่มันเป็นไปไม่ได้ สิ่งที่เป็นไปไม่ได้นี้ เราไม่อาลัยอาวรณ์กับมันไง เราต้องพยายามย้อนกลับมาให้เป็นคุณค่ากับเรา ดูสิว่ามันให้โทษกับเราอย่างไร ถึงว่ามันเป็นความดีก็แล้วแต่ แต่มันก็ให้โทษกับเรา พอให้โทษกับเรา นี่มันถึงว่าเป็นวิฆะนะ สิ่งที่เป็นวิฆะนะ สิ่งที่เป็นของอนิจจัง สรรพสิ่งเกิดในโลกนี้เป็นอนิจจังทั้งหมด แล้วมันแปรสภาพโดยธรรมชาติของมัน

เหมือนกับสัตว์ตัวหนึ่ง อยู่กับมันไปโดยที่ไม่รู้ เหมือนกับสัตว์ที่มันติดบ่วง มันติดบ่วงนี้ มันก็ช่วยตัวเองไม่ได้ อยู่อย่างนั้นนะ ทั้งที่ให้คนไปปลดมันก็พ้นไปได้ ถ้าคนปลดบ่วงนั้นสัตว์มันก็หลุดออกไป แต่สัตว์มันก็ปลดบ่วงของมันไม่เป็น ไอ้ของเราก็เหมือนกัน เวลาคิดสิ่งที่ว่า สิ่งนี้มันเป็นอนิจจังอยู่โดยธรรมชาติของมัน แล้วเราก็ตัดอยู่กับมัน เราปลดบ่วงอันนี้ไม่ได้ แล้วเราก็อาลัย อารมณ์ดั่งมันไว้ รักษามันไว้ เห็นไหม

นี่เราถึงว่าบ่วงที่มันจะสร้างให้เป็นทิพย์ เป็นทิพย์คือนามธรรมที่เป็นภายในของเรา มันก็รัดร้อยเรา มันถึงว่าไม่พ้น เราไม่พ้น เราเห็นแต่ข้างนอก เห็นแต่สัตว์ข้างนอก สัตว์ข้างนอกก็เป็นอย่างนั้น ฉะนั้นถึงว่าสัตว์นี้ทำคุณงามความดีได้ แต่สัตว์นี้ไม่สามารถจะสร้างมรรคผลได้ เพราะมันไม่มีปัญญา ปัญญาแก่นี้มันก็สร้างของมันไม่ได้

แต่มนุษย์เรานี้มีปัญหา พอมีปัญหาเรามองเราประเสริฐกว่าเขา ถึงเรียกว่าสัตว์ประเสริฐ สัตว์ประเสริฐถึงจะแก้ไขได้ ปัญญาที่ว่าจะไปติดบ่วงอันนี้ เราย้อนกลับมาดูขึ้นไป แล้วเรามาปลดบ่วงของเราด้วย ปลดบ่วงของเขา บ่วงของสัตว์ เราสงสารเขา เราสามารถได้ชีวิตเขาได้ด้วยเงิน ด้วยทอง ด้วยการที่ช่วยเหลือเจือจานกันได้ แต่บ่วงของเราไม่มีใครสามารถปลดเปลื้องได้ เพราะมันเป็นเรื่องของหัวใจของเรา เราต้องปลดบ่วงในหัวใจของเราเอง

บ่วงในหัวใจอันนี้ต้องพยายามปลดเปลื้องออกไป วิธีการปลดเปลื้องก็ต้องทำความสงบ เข้ามาก่อน ทำความสงบเข้ามาเรื่อย ๆ จนกว่าจะเห็นบ่วงอันนั้น แล้วแก้ไขบ่วงอันนั้นไป แก้ไขบ่วงอันนั้นมันก็พ้นจากบ่วงอันนั้นไปได้ ถ้าพ้นจากบ่วงอันนั้นไปได้ อย่างที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกพระอรหันต์ ๖๑ รูปนะ

“เราก็คือเป็นผู้พ้นจากบ่วงที่เป็นโลกียะ และพ้นจากบ่วงที่เป็นทิพย์ พ้นแล้วจากบ่วงทั้งโลกทั้งหมด พวกเธอทั้งหลายก็พ้นเหมือนกัน แล้วขอให้เผยแพร่ศาสนานี้ออกไป ไปคนละทาง อย่าไปทางเดียวกัน เพราะโลกนี้เราร้อนอยู่ด้วยกิเลสตัณหาของมนุษย์ เขาต้องการที่พึ่ง ให้เผยแพร่ ให้รับไป” รับไปเพราะอะไร? เพราะไฟมันเผาอยู่ตลอดเวลา แต่ไม่มีน้ำดับไฟเลย

แต่ของเราเจอน้ำอยู่แล้ว เจอธรรมะอยู่ตลอดเวลา ธรรมะที่มีอยู่แล้วนี่ เราหาไม่ได้ เราจับต้องไม่ได้ แล้วถ้าเราจับต้องได้ ทำความสงบได้ ทำใจได้ ใจจะร่มเย็นเข้ามา พอใจร่มเย็นเข้ามานี้ มีวิธีการปลดบ่วง นี่วิธีการที่จะปลดบ่วง ถ้าปลดบ่วงของเราออกแล้วนี้ ความสุขที่แท้จริง ความสุขของหัวใจที่ปรารถนา หัวใจปรารถนาความสุขทั้งหมด เราก็พยายามชวนขวยความสุขของเรา

แต่เราชวนขวยในสิ่งที่ว่ามันไม่เป็นความจริง มันเป็นอนิจจังกับจริง อนิจจังนะเป็นสมมุติ กับสมมุติที่เข้ากัน บ่วงนี้แค่ชั่วคราว ๆ โลกก็ชั่วคราว ก็หมุนกันไป ๆ แต่อันนี้มันหักออกมาเพราะจิตมันตั้งมั่น พอจิตตั้งมั่นความสงบนั้นมันไม่หมุนไปตามโลกเขา มันก็สามารถหยุด สามารถหยุด มันสามารถปลดบ่วงได้ พอปลดบ่วงได้ ปลดด้วยวิปัสสนา พอบ่วงนั้นปลดวิปัสสนา ปลดบ่วงออกไปจากใจทั้งหมด ปลดไปเรื่อย ๆ มันจะพ้นจากบ่วงอันนั้นไปได้ เราทำได้นะ

สมบัติในศาสนาพุทธนี้ อาจารย์บอกว่า “ในห้างสรรพสินค้ามีทุกอย่าง ตั้งแต่ของราคาต่ำ ๆ” เหมือนกัน ตั้งแต่ทาน สีล ภาวนา เราพอใจทำตรงไหนเราจะได้ประโยชน์ตรงนั้น ถ้าเราพอใจ มันก็ติดอยู่แค่นั้น ได้แต่ของเล็กน้อย ถ้าเราพัฒนาขึ้นไป บางคนบอกว่า “ทำไมต้องทำให้ทุกข์ให้ยาก ทำไมแค่นี้ไม่พอเหรอ?” แค่นี้มันก็เป็นผลส่วนหนึ่ง มันแก้ไขได้ความสุขชนิดหนึ่ง

แต่ถ้าจะเอื้อมขึ้นไป ในห้างสรรพสินค้ามันมีมรรคผลอยู่ในนั้น ถ้าเราพยายามเอามรรคผลอันนั้น มันก็ปลดบ่วงอันนั้นได้ ถ้าปลดบ่วงอันนั้นได้ เห็นไหม เป็นประโยชน์ตน แล้วยังเป็นประโยชน์ผู้อื่น พระอรหันต์ ๖๑ รูปเผยแผ่ศาสนามาจนมาเดี๋ยวนี้ เป็นประโยชน์ของโลก โลกได้ประโยชน์มาจากตรงนั้น แล้วเราจะได้ประโยชน์จากในศาสนานั้นเหมือนกันถ้าเราทำความจริงของเราเกิดขึ้นในหัวใจ เราจะได้ประโยชน์จากตัวเราเองก่อน เราสามารถปลดบ่วงของเราแล้ว แล้วเราถึงสามารถสอนให้คนอื่นปลดบ่วงของเขาได้ด้วย

นี่บุญกุศลเกิดจากตัวเราก่อน เราพึ่งตัวเราเองได้ก่อน แล้วจะเผยแผ่หรือพยายามช่วยเหลือสัตว์โลกได้ไปอีกมหาศาล ศาสนานี้ถึงว่าเป็นสมบัติกลางที่เราสามารถจะดักดวงเอามาเป็นประโยชน์ของเราได้ เราพยายามดักดวงนะ ถ้าเราดักดวงได้เท่าไร มันก็เป็นประโยชน์ของเราขนาดนั้น เราดักดวงคือหมายถึงว่า เราพอใจ ใจของเราขนาดไหน...(เทปสิ้นสุดเพียงเท่านี้)